65 ...

Toshkent Farmatsevtika instituti
Farmakognoziya botanika kafedrasi
3-kurs 4/2-guruh talabasi.

№40

KURS ISHI

Mavzu: Ŏrmon mevalaridan dorivor preparatlar olish manbai

Bajardi: Xamrayeva Zulfiya. A.

Tekshirdi: Mashkura Shuxratovna

Toshkent. 2014...yil

Mavzu: Ŏrmon mevalari - dorivor preparatlar olish manbai.

Reja;

I Kirish

1.1 Ŏrmon mevalarining inson hayotidagi rŏli

II Adabiyotlar sharxi

2.1 Ŏrmon mevalarining tibbiyotdagi ahamiyati

2.2. Ŏrmon mevalari haqida ma' lumot

2.3. Ŏrmon mevalaridan olinadigan preparatlar.

III Amaliy qism.

3.1. Ŏrmon mevalaridan preparat tayyorlash.

IV Xulosa.

V Adabiyotlar rŏyhati.

I - Kirish

1.1. Tibbiyotda malum kasallik-larni davolash va shu kasalliklarni oldini olish uchun ishlatiladigan ösimliklar dorivor ösimliklar deb ataladi.

Kasalliklarni davolash uchun odatda dorivor ösimliklardan dorixona farmatsevtika zavodlari va fabrikalari Galen preparatlarni tayyorlashadi, yoki ulardan dori tayyorlash u/u sof holda kimyoviy birikmalar, ösimliklarning biologik aktiv moddalari ajratib olinadi.

Dorivor ösimliklarni davolash maqsadida qöllash uchun odatda ularning köpincha damlama, qaynatma, nastoyka, ekstrakt

boshqa preparatlar tayyorlanadi.

Ularning aksariyati suv turli darajadagi spirt va boshqalar yordamida mahsulotlardan ajratib olinadi.

Natijada biologik aktiv moddalar yig'indisidan iborat dori vujudga keladi.

Tayyorlangan dorilar tarkibiga o'simliklarning asosiy ta'sir etuvchi biologik aktiv birikmalar bilan bir qatorda shu eritmadi erib, ajralib chiqqan boshqa moddalar ham bo'ladi. Bular asosiy ta'sir etuvchi biologik aktiv moddalar bilan birgalikda uchraydigan birikmalar bo'lib ular ham kishi organizmiga o'ziga xos ta'sir ko'rsatadi.

bo'lgan dorivor o'simliklar.

Adabiyotlar sharhi

2.1. Olxo'ri mevalarining tibbiyotdagi ahamiyati.
Maymunjon (malina) mevasi - Fructus Rubi idaei (Baccae Rubi idaei)

Bu o'simlik mevasining tibbiyotda asosan:—
Quritilgan meva turli shamollash kasalliklarida, terlatuvchi dori sifatida ishlatiladi.
Ho'l mevadan tayyorlangan sharbat farmatsevtikada suyuq dorilar (mikstura) ta'mini yaxshilash uchun ishlatiladi.

Maymunjon (Malina) mevasi – Frukti kubi idoshi (Kosacha kubi doshi).

Ŏsimlik nomi:– Oddiy maymunjon kubiei idoshi L. ranogullodoshlar kosacha oilasiga kiradi.

Bŏyi 1-2 m ga yetadigan yarim buta. Ildizpoyadan ikki yillik yer ustki novdalar ŏsib chiqadi.

Birinchi yilgi novdalari yashil yogochlanmagan tikanli bŏlib, meva qilmaydi.

Bu poya qishga borib yŏgochlanadi tikanlari ham yŏqoladi va kelasi yili iyun - iyul oylarida gullaydi. Mevasi pishgandan sŏng eski poyasi qurib qoladi.

Ildizpoyadan har yili yangi poyalar ŏsib chiqadi

barglari toq patli murak-
kab 5-7 ta bargchadan
tashkil topgan bōlib, po-
yada uzun bandi b/n
ketma-ket jōylashadi.

Poyaning yuqori qismi
tuxumsimon yuqori tomoni
tukli pastki tomoni esa
tukli. Qōshimcha barg-
lari ipsimon shaklga
ega. Gullari kōrimsiz
yashil-oq rangli qal-
qonsimon rōvakda tōplan-
gan.

Gulkosachasi 5 ga qir-
qilgan meva b/n birga
qoladi.

Toji bargi 5 ta otaligi
va onaligi kōp sonli
Mevasi - qizil rangli danak-
li murakkab xōl meva.
Mevasi iyul- avgustda
pishadi.

Geografik tarqalishi:-

Ukraina, Moldova, Belorus, Boltiq bo'yi davlatlarida, Rossiyaning Ovrupo qismining o'rmon va qisman cho'l hududlarida, Kavkaz, O'rta Osiyo va Sibir o'rmonlarida, o'rmon chetlarida, jarlarda, tog'larda, ariq bo'ylarida, butalar orasida o'sadi.

Mahsulot Gorkiy, Yaroslavl, Ivanovo, Kirov va Perm viloyatlarida Ukraina va Litva respublikalarida hamda Sibirda tayyorlanadi.

Mahsulotni tayyorlash.-

Pishgan mevalar qurg'oqchilik paytida qul o'rinsiz yig'ib olinadi. Yig'ilgan mahsulot yupqa qilib yoyib, quyoshda so'litiladi. 2,5-3,5 sm qalinlikda yoyib pechlarda quritiladi.

xlorid kislota erimaydi-gan kuli 0,5% teshi-gining diametri 2 mm bo'lgan elakdan o'tadi-gan maydalangan qismi 4% bir-biri b/n yopi-shib qolgan. Diametri 2 mm gacha bo'lgan mevalari 4 foiz bandidan va gul o'rnidan ajratilmagan me-valar 2% 0,5% qoray-gan mevalari 1% organik aralashmalar hamda boshqa o'simliklarning yeb-bo'ladigan mevasi 0,5% mineral aralashmalar. 0,5% dan oshmasligi k/f.

Kimyoviy tarkibi:—

Meva tarkibida organik kislotalar (2,2 % olma, limon kislotasi 45 mg foizgacha glukoza 8% gacha fruk-toza 10% gacha qand-lar antatsianlar 0,3 % oshlovchi pektin va

Mahsulotning tashqi kòrinishi:-
Tayyor mahsulot quritil-gan mevalardan iborat
Meva murakkab b/b
30-60 tagacha alohida danakchalardan tashkil top-gan.
Danakchalari bir-biri bilan birlashib yuqori tomoni yumaloq bòlgan bosh konus shaklini tash-kil etadi.
Alohida danakcha mayda tuxumsimon bir eneğli ustki tomoni may-da chuqurroq bòlib tuk lar b/n qoplangan.
Mahsulot kulrang - qizil tusli bir oz xushbòy hidi va nordon shirin mazaga ega.
Meva quruq yerda saq-lanishi kerak.

Mahsulot = namligi 15%
umumiy kuli 3,5 % 10% li.

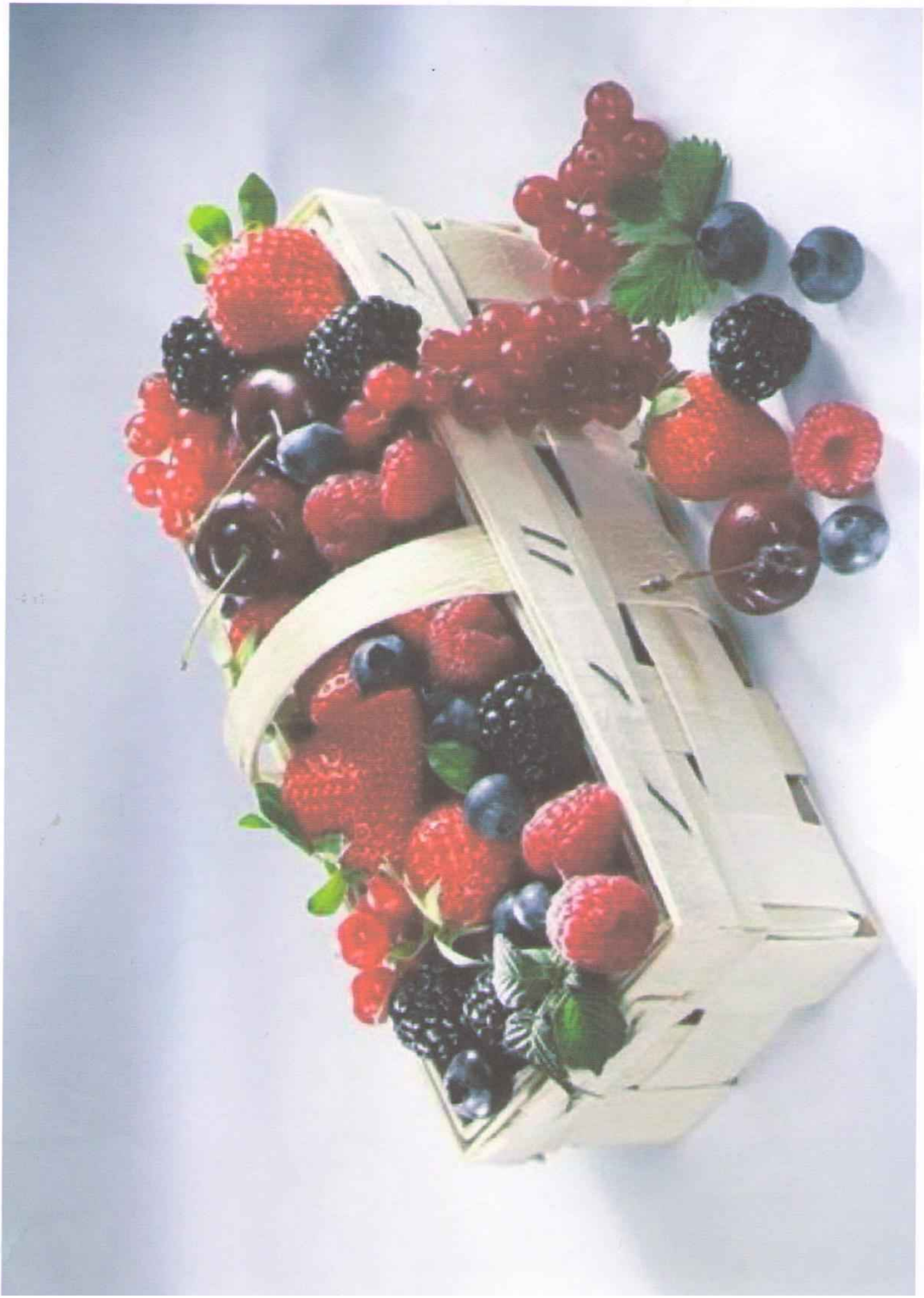

bargi moddalar bo'ladi.

Ishlatilishi:- Quritilgan meva turli shamollash kasallik-larida terlatuvchi dori sifatida ishlatiladi.
Xo'l mevadan tayyor-langan sharbat farmatsev-tika suyuq dorilar ta'mini yaxshilash uchun ishlatiladi

Dorivor preparatl:-
Damlama, mevadan tay-yorlangan sharbat Mahsulot terlatuvchi choylar yig'-malar tarkibiga kiradi.

Qora smorodina mevasi va bargi
Fructus et folia Ribes nigri

O'simlik nomi:- Qora-qora-gat - Ribes nigrum.
Oilasi - Qoragatdoshlar -. Saxifragaceae.

O'simlikning nomi - Qora-qorag'at (smorodina) - ribes nigrum.

Bo'yi 1-1,5 (ba'zan 2) m bo'lgan buta. Poyasining po'stlog'i yoki qizil-jigar-rang tusli bo'ladi.

Bargi panjasimon 3-5 bo'lakli bo'lib, bandi b/n poyada ketma-ket o'rnashgan. Gullari shingilga to'plangan. Kosacha bargi 5 ta toji bargi ham 5 ta onalik urug'i tuguni 1 xonali.

Mevasi yumaloq xushbo'y hidli, ko'p urug'li xo'l meva.

Geografik tarqalishi. -

Yovvoyi holda Sobiq Ittifoqning o'rmon cho'l zonasida ham o'rmonlarda ham o'tloq botqoqlarda o'sadi.

Mahsulot tayyorlash:-
Qora qorağat ösimligining bargi ösimlik gullashidan oldin yoki gullagandan mevasi esa pishganda terib olinadi.

Yiğib olingan barg soya yerda mevasi esa pechlarda quritiladi.
Xöl mevadan vitamin sharbat tayyorlanadi.

Mahsulotning tashqi körinishi:- Tayyor mahsulot quritilgan barg lamidan va quritilgan mevadan iborat.

Bargi 3-5 panjasimon bölakli bölib, bölaklari keng uchburchak shaklli va yirik tishsimon qirrali
Bargning uzunligi 10 smga yetadi.
Barg özigä xos xush-böy hidga ega.

Kimyoviy tarkibi. – Bang tarkibida 400 mg % askarbin kislota vitamin P va efir moyi bo'ladi. Mevasi tarkibida 568 mg foizgacha askorbin kislota 3 mg foizgacha vitamin B_1 B_2 K_6 K_1 2,5 – 4,5 % organik kislotalari bor

Ishlatilishi: –
Qora – qorag'at bargi va mevasi preparatlari lashva hamda lipo, gipo A-vitaminoz kasalligini davolash u/n ham ishlatilinadi.

Dorivor preparatlar: –
Barg va meva damlamalari. O'simlik ning bargi va mevasi vitamin choylar – yig'malar tarkibiga kiradi.

Ōrmon Qulupnayining Bargi va Mevasi - Folia et Fructus Fragariae Vescae.

Ōsimlikning nomi - Ōrmon qulupnayi (yertut) - Fragaria Vesca L. ranguldoshlar kosaceae oilasiga kiradi.

Kōp yillik bōyi 5-20 sm bōlgan qōngir rang ildizpoyali va mayda ildizli ōt ōsimlik.

Poyasi bitta yoki bir necha tik ōsuvchi tukli, yoki ikkita taraqqiy etmagan oddiy bargchali yuqori qismi ham guli soyabonsimon yoki qalqonsimon tōp gul b/n tamom lanadi.

Gullari yirik 5 ta yirik 5 ta kichikroq tashqi kosacha barglari-

dan tashkil topgan, gul-
toji bargi 5 ta óq
rangli changchilari va
urugchilari kóp sonli.

Mevasi: –
tuxumsimon yoki keng ellip-
simon qizil rangli yaltiroq-
li shira- nordon mazali,
xushbóy hidli, yumshoq
shirali etli gul órnida
xosil bólgan soxta meva.
Uning yumshoq qismi
mayda qiwrg haqiqiy meva-
chalar- pistalarda joylash-
gan
May- iyun oylarida
gullaydi.

Mevasi - iyun, iyul oyida
pishib yetiladi.

Geografik tarqalishi: – Ukraina
Belarus Boltiq bóyi
Rossiyaning Ovrupa qismi-
ning órmon va órmon-
chet hududlarida ósadi.

Mahsulotni tayyorlash.

Barglari gullashdan oldin qisqa bandli qilib, yulib yoki (quritilib) qirqib olinadi va soya yerda quritiladi.

Mevasi tōliq yetilib, pishganda urtalabki shoxlarining kōtarilgandan sōng gulorasiz qilib terib olinadi. quritgichda quritiladi.

Mahsulotning tashqi kōrinishi: —

Tayyor mahsulot quritilgan barglardan va ayrim mevalardan iborat b-di.

Quritilgan barglar burishgan ellipsimon yoki keng rombsimon yirik tishsimon qirrali bōladi.

Mahsulotning namligi 13% dan oshmaygan va qōngir

tuxli qismlari 2 foizdan,
bandining uzunligi 1 sm
dan ortiq bo'lgan barglar
5 foizdan.

Kimyoviy tarkibi:-
Qulupnay bargining tarkibida 250-280 foiz C karotin 2,17 % inulin va boshqa flavanoidlar 1,32% fenol birikmalar, fragarin glikozidi alkaloidlari 4,5 5,2% terpenoid saponinlar efir moyi 9% oshlovchi va boshqa moddalari bo'ladi.

Ishlatilishi:-
Barg va meva damlamasi preparatlari singa va avitaminozda kasalliklarda siydik haydovchi dori sifatida ishlatiladi.
Dori preparatlari:- Bargi va mevasidan damlama, qaynatma tayyorlanadi

3.1. O'rmon mevalaridan preparat tayyorlash.

Qora - qoragat bargi va mevasidan - barg va meva damlamalari - o'sim-likning barg va mevasi vitamin choylar, yig'ma choylar tarkibiga kiradi.

O'rmon qulupnayidan esa Barg mevasidan damlama, qaynatma tayyorlanadi.

Maymunjon mevasidan esa:- Damlama, mevadan tay-yorlangan sharbat. Mahsu-lot terlatuvchi yig'ma choylar tarkibiga kiradi.

IV - Xulosa:

Men menga berilgan kurs ishimning mavzusi bo'yicha bilimlarimi yanada oshirib ko'p narsalarni bilib oldim.

Bunda: O'rmon mevalarining dorivor preparatlarini olish to'g'risida anchа ma'lumotlarga ega bo'ldim.

Adabiyotlar ro'yxati.

1. H. X. Xolmatov, Ō. A. Ahmedov „Farmakognoziya 1-tom" Toshkent 2007
2. H. X. Xolmatov, Ō, A, Ahmedov „Farmkognoziya 2-tom"
3. Z, M. Mustafayev. Ō, A. Ahmedov Tosh. 2005.
4. A. Hamidov, M. Nabiyev T. Odilov Ōz. ō'simliklar ro'yxati
5. Internet ma'lumotlar.
6. L. A. Tribunov „Лекарственное растения" 1993-y.
7. Abuo'simov „Dorivor va xuxxa ōsimlik /.
8. Государственная фармакопея – Узд XI.
9. Тимова А. Д. Sapojnikova E. N. „Лекарственние растения

Mundarija:—

I Kirish

1.1. O'rmon mevalarining inson hayotidagi roli.

II Adabiyotlar sharhi

2.1. O'rmon mevalarining tibbiyotga ahamiyati

2.2. O'rmon mevalari haqida ma'lumot.

2.3. O'rmon mevalaridan olinadigan preparatlar.

III Amaliy qism

3.1. O'rmon mevalarida p-pH tay.

IV Xulosa

V Adabiyotlar ro'yxati